

Hvernig mælir maður dýravelferð?

Þóra Jóhanna Jónasdóttir

Sérgreinadýralæknir gæludýra og dýravelferðar

Tímamót í dýravelferð – Hvanneyri febrúar 2015

Hvað er velferð?

Photo Credit: Washington Post and Prakash Mathema/Getty Images

Velferð?

Náttúrulegt líf

- Frjáls úti
- Finna fæðu
- Berjast fyrir stöðu í flokk
- Alls konar veður
- Para sig
- Slást – sigrar / flótti

Þægilegt líf

- Nægilegt fóður
- Passlega hlýtt
- Nóg pláss
- Vörn gegn skaða
- Vörn gegn sjúkdómum

Hvað er dýravelferð?

- **Siðferðin til grundvallar**

- Náttúrulegt líferni
- Líðan
- Virkni

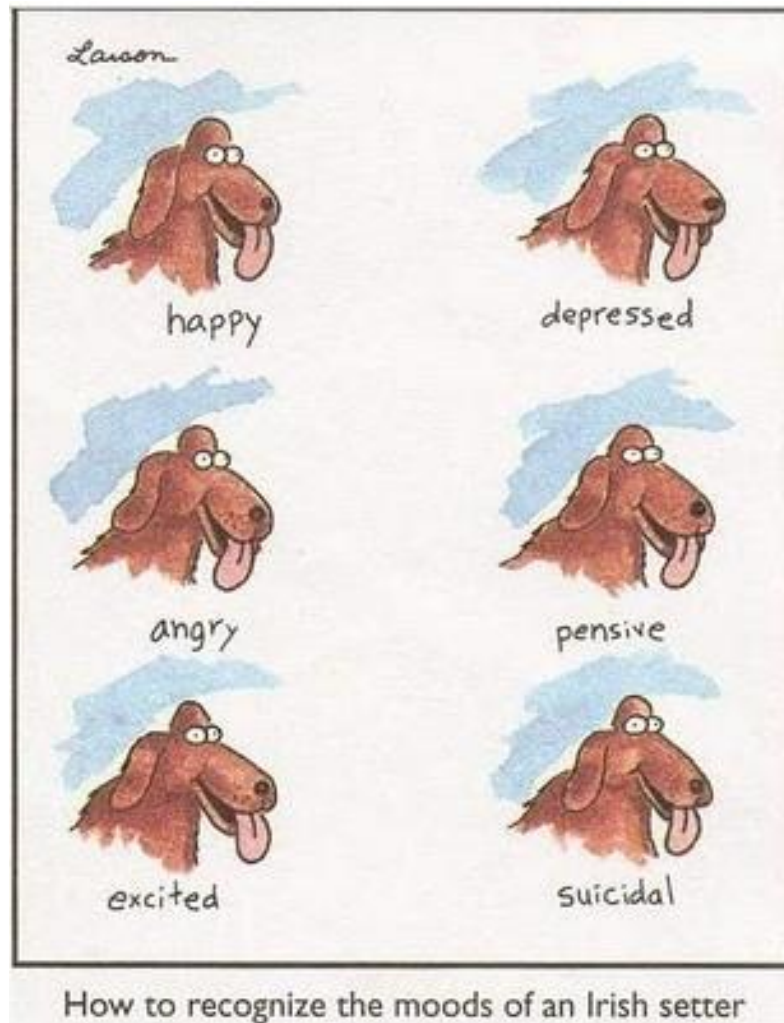
- **Hin 5 frelsi**

- Frelsi frá hungri og þorsta
- Frelsi frá vanlíðan og óþægindum
- Frelsi frá sársauka, meiðslum og sjúkdómum
- Frelsi frá ótta og stressi
- Frelsi til að geta sýnt sitt eðlilega atferli

Líðan

- Sársauki
- Hræðsla
- Reiði
- Gleði
- Kvíði
- Vellíðan
- Söknuður
- Undrun
- Forvitni
- Afbrýðisemi

Getum við sagt hvernig dýrunum líður?

Sársauki – finna dýr til svipað og við?

- Líffræðileg samlíking
 - Taugar
 - Taugaboðefni
 - Heilastarfsemi
- Atferlisfræðileg samlíking
 - Viðbrögð við sársauka
 - Forðast meiri sársauka
 - Hægt að lindra sársauka
- Sársaukaskynjun
- Sársaukaupplifun

Ótal rannsóknir að baki

[Physiol Behav.](#) 1997 May;61(5):693-9.

Behavioral, cardiac and cortisol responses to brief peer separation and reunion in cattle.

[Boissy A¹](#), [Le Neindre P.](#)

⊕ [Author information](#)

Abstract

Behavioral, cardiac, and adrenal responses of heifers to short-term isolation and to subsequent reunion with familiar or nonfamiliar conspecifics were studied. Heifers (n = 12) reared under suckler conditions and

Velferð mjólkurkúa í lausagöngufjósum

[Andrea Rüggeberg](#), [Emma Eypórsdóttir](#) og [Grétar Hrafn Harðarson](#),
Landbúnaðarháskóla Íslands

[Unnsteinn S. Snorrason](#)
Bændasamtökum Íslands,

Behavior of Icelandic horses in low wall boxes The effect of box-size and having a companion on lying, eating, aggressive and allogrooming behavior

[Sigtryggur Veigar Herbertsson](#)

[Res Vet Sci.](#) 2015 Feb;98:19-24. doi: 10.1016/j.rvsc.2014.11.001. Epub 2014 Nov 7.

Does the presence of shoulder ulcers affect the behaviour of sows?

[Larsen T¹](#), [Kaiser M²](#), [Herskin MS³](#).

⊕ [Author information](#)

Abstract

Shoulder ulcers are common in lactating sows. This case-control study compared behaviour of control sows (C-sows; N = 19) and involved multiparous LxY sows, 14.7 ± 0.3 days post partum,

Til hvers að mæla dýravelferð?

- Geta borið saman mismunandi aðstæður?
- Geta fylgst með þróun velferðar?
- Geta sýnt fram á viss gæði mtt dýravelferðar?
- Gera aðila sem koma að dýrahaldi meira meðvitaða um velferð dýra og í hverju hún felst?

Hvað er mælikvarði á velferð?

- Góðir mælipættir
 - er einfalt að sjá og meta
 - fela ekki í sér mismunandi túlkanir ólíkra matsaðila
 - er hægt að telja og/eða mæla
 - mæla mörg vandamál/ástæður
- Án mælikvarða er hættu á að matsaðili verði ónæmur
- Auðveldara að bæta það sem hægt er að mæla

„Bad becomes normal“

Mælipættir á meðferð í sláturhúsum

- 1) Hlutfall dýra sem ekki renna eða falla við rekstur (%)
- 2) Hlutfall dýra sem ekki er notaður rafstautur á (%)
- 3) Hlutfall dýra sem ekki gefa frá sér hljóð við rekstur eða í banabás (%)
- 4) Hlutfall dýra þar sem deyfing tekst í fyrstu tilraun (%)
- 5) Hlutfall dýra sem eru vel deyfð þangað til dauð (%)

Allir mælipættir eru já eða nei fyrir hvert dýr

Hægt að setja sér krítisk mörk við hvern þátt

Mælipættir heima á býli

- Nautgripir - Mjólkurkýr
 - Hlutfall haltra gripa (nota viðurkennda haltleikakvarða)
 - Hlutfall gripa með bólgna fætur eða sár
 - Hlutfall gripa með of lágt skor skv. viðurkenndum holdastuðli
 - Hlutfall kálfa sem ekki fá broddamjólk
 - Hlutfall gripa sem eru óhreinir skv. staðli (kálfar og fullorðnir)
 - Hlutfall gripa með merki um vanhirðu (alvarleg sár, klaufar ofl.)
 - Mæling á loftgæðum (ammoníak)
 - Plássþörf skv. staðli
 - Vararafmagnsbúnaður til mjalta

Mælipættir heima á býli framh.

- Svínabú

- Hlutfall gylta með of lágt skor skv. viðurkenndum holdastuðli
- Hlutfall haltra gylta (allar giltur sem ganga óeðlilega)
- Hlutfall gylta með bólgna fætur
- Hlutfall gylta með sár (gott að flokka sár í td. halabit, legusár, slagsmál)
- Hlutfall eldisgrísa sem eru haltir
- Hlutfall ungrísa og eldisgrísa sem hafa sár
- Mæling á loftgæðum (ammoníak)
- Varabúnaður til loftræstingar
- Plássþörf skv. staðli (skora eldisgrís og ræktunardýr sér)
- Brot á reglugerðum svo sem giltur á bás utan leyfðra tímamarka
- Meðferð dýra (við flutning einnig (DVK – dauður við komu)
- Hræðslupróf – hversu viljug eru dýrin að nálgast fólk (til eigin próf)

Mælipættir fyrir fugla - kjúklingar

- Meðferð – mælt í sláturhúsi
 - Hlutfall fugla DVK
 - Hlutfall fugla sem ekki geta lagst í flutningi án þess að leggjast ofaná
 - Hlutfall fugla með brotna/úr lið vængi (skora fyrir plokkun)
 - Hlutfall fótbrotna fugla
 - Hlutfall fugla með mar
- Gólf-gæði – mælt í sláturhúsi
 - Hlutfall fugla með fótabruna
 - Hlutfall fugla með óhreinan fjaðraham
 - Hlutfall fugla með hækilbruna
- Loftgæði – ammoníum mælt á býli
- Hlutfall haltra fugla – mæla á býli
- Neyðarloftræsting
- Uppfylltar plásskröfur

Mælipættir - samantekt

Þrjár megin mælipættir til að meta velferð dýra

1) Ástandsmat dýra (erfitt að ná 100%)

- Hlutfall haltra
- Hlutfall undir eðlilegum holdastuðli
- Hlutfall óhreinna
- Hlutfall með slæman feld/fjaðurham
- Hlutfall með skaða
- Hlutfall sem rennur eða dettur
- Hlutfall sem gefur frá sér hljóð við meðferð

2) Já/Nei bannlistaákvæði

- Rafstautanotkun
- Binding á bás ofl

3) Aðbúnaðarkröfur – nokkur lykilatriði í aðbúnaði en 1 og 2 beinni mæling

- Pláss
- Aðgengi að fóðri og vatni
- Ammóníum

Takk fyrir!

www.mast.is

